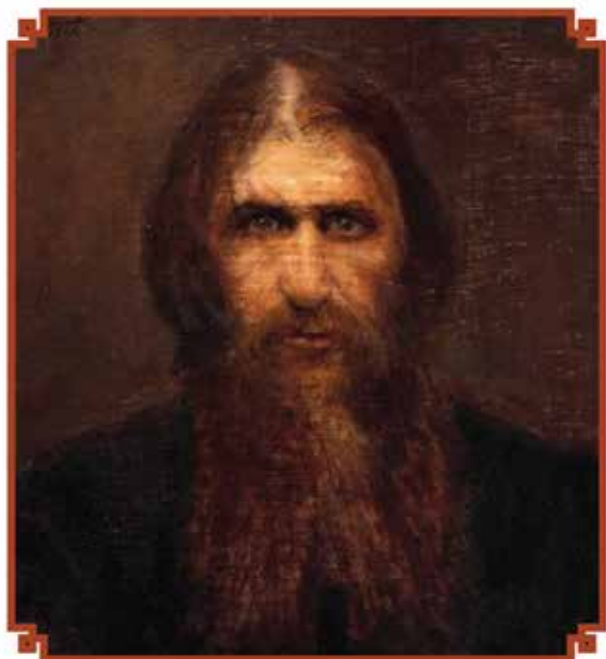

Biografisk text från 1943

Predikanten Rasputin

Biografi:
Predikanten Rasputin.
Återutgivning av text från 1943

av Theodora Krarup

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-728-7

Copyright © 2022 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

En av 1900-talets märkligaste män var helaren och predikanten Rasputin.

Han blev en av Rysslands mest inflytelserika män sedan tsarinnan var säker på att han hade botat sonen Aleksejs blödarsjuka.

I den här e-boken får du en spännande skildring av Rasputins liv och död.

Skildringen är skriven av en dansk konstnär som ingick i hans umgängeskrets och också målade hans porträtt ett flertal gånger.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1943 i tidningen "Svenska Dagbladet" med rubriken "Rasputin bättre än sitt rykte?".

Författare till texten är Theodora Krarup (1862–1941).

Översättningen till svenska publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs i mitten av 1900-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Biografi: Rasputin

Den här texten publicerades ursprungligen år 1943 i tidningen "Svenska Dagbladet" med rubriken "Rasputin bättre än sitt rykte?". Författare till texten är Theodora Krarup (1862–1941). Översättningen till svenska publicerades anonymt.

För en del år sedan kom till Danmark från Ryssland en gammal dam, målarinnan Theodora Krarup, vilken hade tillbringat sammanlagt över fyrtio år i först det tsaristiska och sedan det bolsjevikiska moskovitriket. Hon kom dit vid Jultiden 1896, och inte minst tack vare att hon blev mottagen av den danskfödda änkekejsarinnan Dagmar blev hon snart introducerad i de högsta kretsarna i den ryska huvudstaden och i dessa en uppskattad porträttmålarinna. 1938 hade hon möjlighet att bli rysk medborgare men föredrog att återvända till Danmark, dit hon kom i utblottat tillstånd. Hon kom här i kontakt med den danske tidningsmannen redaktör William Haste i Berlingske, vilken tecknade ned hennes hågkomster från Ryssland och publicerade dem i sin tidning. Sedermera kommo dessa erinringar ut i bokform. Fröken Krarup hade som man förstår upplevt åtskilligt

under sin växlingsrika levnad och kunde berätta mycket om märkliga personer och förhållanden i S:t Petersburg. Bland annat blev hon personligt bekant med Rasputin, av vilken hon målade sammanlagt inte mindre än tolv porträtt, och vad hon hade att förtälja om denna egendomliga figur var det inte minst märkliga. I nedanstående artikel återges hennes minnen av Rasputin. Som man ser sammanfaller hennes uppfattning av R. icke med den gängse, och hennes berättelse utgör på sätt och vis en "Ehrenrettung" av mannen. Utan att ingå på frågan, huruvida den danska damen rätt bedömt Rasputin eller låtit sig dupera av honom, måste man medge att hennes skildring är av det största intresse. — Fröken Krarup avled i Köpenhamn 1941.

Min långvariga förbindelse med Rasputin kom naturligtvis att överskugga många av mina eljest mycket intressanta bekantskaper med kända personer. En demon, en kvinnoförförare, en ränkfull, slug, hycklande och beräknande man, som utnyttjade sin hypnotiska makt över det viljesvaga kejsarparet — så ungefär tedde sig den förvrängda och tendentiösa bild, som hölls fram för världen av den sibiriske bonden Gregorij Efimovitj Rasputin, född 1871 i Egnen vid Tobolsk och mördad i Leningrad 1916. Vid hans död lovade jag hans dotter Maria att rentvå hans minne, och det är detta jag nu vill försöka.

Men låt mig börja från början.

Redan många år före förra världskriget kunde man inte undgå att höra talas om Rasputin. Så småningom hade jag fått allt större lust att lära känna honom, och ännu medan det var fred gick jag en dag till hans hem vid Gorochovaja, den gata som sedan under sovjetregimen

blev berömd på grund av att tjekan, sedermera G. P. U., där hade sitt huvudkvarter.

Från sitt hem i Sibirien hade Rasputin rest runt till olika kloster. I ett av dem, i Kiev, kunde han inte betala för sitt uppehälle utan måste göra rätt för sig genom att hugga ved. Här blev han uppmärksammas av två storfurstinnor, två systrar, döttrar till kung Nikita av Montenegro. De voro gifta med två bröder, storfurst Nikolaj (sedermera överbefälhavare i förra världskriget) och hans bror Peter. De gingo allmänt under namnet de svarta systrarna. De kommo bägge till S:t Petersburg och besökte tsarevnan Alexandra just vid den tid då den lille tronföljaren led svårt av sin sjukdom (blödarsjukan).

Storfurstinnorna berättade om den märklige sibiriske bonden, som sades känna till alla helande örter och kunna göra underverk. Han kallades telegrafiskt till S:t Petersburg och den kejsrerliga familjen. Han lyckades med att behandla tronföljaren med resultat att denne, som under flera dar inte hade kunnat sträcka på sitt vänstra ben, plötsligt blev i stånd att stödja på detsamma. I och med det var Rasputins lycka gjord vid hovet.

Då jag träffade Rasputin, stod han på toppen av sin berömmelse. Han bodde i en helt vanlig hyresvåning. Hans son var kvar i Sibirien för att sköta gården, och i S:t Petersburg levde Rasputin med sina två döttrar Maria och Varvara samt hustrun Pelagäa, en enkel och stilla bondkvinna, vars väsen och inställning till livet inte hade förändrats under de nya ovanliga förhållandena. Ovanliga kan man verkligen kalla förhållandena, ty Rasputin hade icke ett ögonblicks ro i sitt hem. Folk av alla de slag, rika och fattiga, höga och låga, enkla människor och furstar, bondkvinnor och aristokratiska damer, alla skulle de träffa Gregorij Efimovitj.

Då jag första gången kom till hans bostad, var där en lång kö av besökande, som väntade på företräde. Var och en ville be om hans hjälp i ena eller andra avseendet, och kunde han uppfylla deras bön, gjorde han det mer än gärna. Han tog sig an även de minsta uppdrag, och jag vet hur han t. ex. en gång hjälpte en fattig sömmerska till en symaskin. Tusen och åter tusen av fattiga och förorättade människor lämnade han bistånd, inte bara därför att han hade makt därtill utan också därför att hans hjärta bjöd honom att göra det.

I samma ögonblick som dörren öppnades till hans mottagningsrum och han sträckte ut handen mot mig till hälsning, såg jag den föregående besökaren försvinna ut genom en annan dörr. Rasputin, som var klädd i en vit, broderad silkesblus (sådana fick han ständigt i present), bad mig ta plats. Rummet var präktigt utstyrt — högryggade stolar, en mjuk matta på golvet och mitt i rummet ett väldigt, modernt skrivbord, som efter Rasputins död såldes till en amerikan för ett fantastiskt pris. Vid ena väggen stod en divan. Föga anade jag den dagen att jag skulle komma att ärva det mindre skrivbord, som stod i vardagsrummet intill, samt en divan liknande den som stod i mottagningsrummet.

Mitt intryck av honom var inte sådant, att jag genast kastade mig på knä framför honom, som jag senare såg så många kvinnor, även de mest förnäma och stolta, göra. Men jag kan inte neka till att det från hans person utströmmade en stor, man kan gott säga betvingande kraft. Han var lång, mager, med mörka, fångslände ögon. Håret och skägget var närmast mörkbrunt. I åtskilliga år gömde jag en lock av hans hår, men den blev mindre och mindre allteftersom många amerikanskor plågade mig halvt till döds för att få "bara en liten bit" av den.

- Vad heter du? frågade Rasputin sedan jag hälsat.
- Theodora Ferdinandovna — målarinna, svarade jag.
- Och vad vill du mig?
- Hälsa på dig.
- Inget annat? Vill du inte be mig om något?
- Nej.

Så fortsatte samtalet, och plötsligt frågade han, liksom driven av en plötslig ingivelse, om jag hade lust att måla honom. Han hade därmed själv föreslagit, vad jag innerst inne hade önskat.

- Det vill jag gärna, svarade jag. Vad betalar du?
- 300 rubler.

Summan var inte stor, men för det första visste jag, att Rasputin inte var någon rik man, dessutom var det ju inte så dumt att ha honom bland mina kunder. Alltså slog jag till.

Utom hans officiella sekreterare och högra hand, en känd juvelhandlare Simanovitz av rysk-judisk börd, hade han en mera privat hjälp, ett slags undersekreterare, eller vad man vill kalla det, Manja, dotter till en mycket förmögen aristokrat. Hon stod både honom och hans döttrar mycket nära och var invigd i allt. Jag hörde henne ofta säga till mig, då jag kom på besök: "Ack, Theodora Ferdinandovna, i dag ha vi alldeles slut på pengarna, hoppas vi få några till i morgon".

Men den som svävade över vattnet i Rasputins hem och som ordnade alla större företag var ändå Simanovitz. Kejsarinnan kände Simanovitz från sina juvelaffärer med honom, och det var antagligen hon som satte honom i förbindelse med Rasputin. Att hon i varje fall kände en viss trygghet vid att Simanovitz var hos honom var allmänt känt, ty Simanovitz stod helt utanför alla politiska och kyrkliga intriger, som ständigt hotade Rasputin.

Alla små privata frågor var det Manja som ordnade. Hon var alltid med, då Rasputin kom till min ateljé för att sitta modell. Han var i regel iförd en stor kavaj och pälsmössa, aldrig bonjour, som det ofta uppgivits. Enligt kejsarparets uttryckliga önskan var han ständigt åtföljd av två detektiver. Var han uppe i ett hus, väntade dessa alltid nedanför. I porten till det hus, där han bodde, funnos dag och natt fyra detektiver, och två av dem hade order att följa honom, när han körde ut i den kejsarliga bil, som stod till hans förfogande; de två andra skulle i porten iakttaga och visitera alla misstänkta personer.

Bilen med Rasputin och de två detektiverna kunde inte köra långt förrän det ryktades, vart han tagit vägen. I samma ögonblick började telefonerna ringa. Den som ringde mest, när han var hos mig, var dåvarande krigsministerns fru, en mycket vacker kvinna, som var livligt intresserad av Rasputin, ehuru denne inte besvarade intresset. Så snart Rasputin kom innanför dörren, lät det alltid i telefon: "Är Gregorij Efimanovitj hos er?" En dag sade Rasputin:

— Du måste lyfta av telefon, eljest blir ingenting målat.

Det gjorde vi sedan jämnt, och kom man för att söka honom, öppnade vi inte dörren. På så sätt fick jag under några månader lugn och ro för att fullborda det första porträttet av honom. Han satt varje gång omkring två timmar. Manja var, som sagt, alltid med honom, och han använde tiden till att diktera för henne om förhållandena i det stora bonde-Ryssland, om sina erfarenheter och sina förslag hur det skulle kunna rådabot på mångt och mycket. Av det han dikterade för Manja erinrar jag mig särskilt en sak: hans ständiga och häftiga utfall mot den ryska adeln, de fattiga böndernas utsugare. Rasputin var i själva verket en kristlig socialist, och de nya makthavarnas avogaställning till hans minne är egentligen ganska oförklarlig och kan

endast bero på hans hängivenhet gentemot kejsarfamiljen.

Efter några månaders bekantskap började jag bli inbjuden till Rasputins hem, oftast till frukost. Ett brokigare bordssällskap än det man här fann kan knappast tänkas. Även de mest förfinade aristokrater lade bort sina vanor och pretentioner, när de stego över tröskeln till detta hem. Man kunde få se bönder och andra enkla människor sitta samman med storfurstar, ministrar, diplomater och aristokratiska damer. Rasputin satt själv vid kortändan av bordet medan de kvinnliga medlemmarna av familjen voro placerade mellan gästerna, av vilka det sällan var under ett tjog. Rasputins hustru kom in med ett fat med varm potatis och ställde det framför värden, som genast tog en potatis med sin gaffel och räckte den till den närmast sittande gästen, som måste ta den med fingrarna och skala den utan kniv och gaffel. På så sätt fick var och en vad han skulle ha, och det var lustigt att se de fina gästerna ge sig i kast med skalningen av rädsla för att stöta sig med husets herre, som med ett enda ord kunde avgöra deras öde.

När man hade ätit de varma potatisarna, doppade i salt, kom rätten nr två, ett stort fat med varm soppa. Var och en av gästerna fick en träsked för att kunna ösa ur det gemensamma fatet. Det sades inte mycket vid bordet. I synnerhet Rasputins hustru, som knappast kunde läsa och skriva, var mycket tyst.

Rasputins kvällstillställningar voro knappast så enkla. Antalet gäster var då i regel 40 till 50, och vad tiden led blev det allt bättre med både serveringen och trakteringen. Det fanns både kall mat och varm, men inte alltid vin. Den största lyx Rasputin tillät sig var att engagera någon zigenarkör. Med de kvinnliga medlemmarna av denna dansade han gärna för att få stoltsera med sin verkligen högst an-

märkningsvärda förmåga på detta område. Gästerna underhöllo sig med samtal, dans och allsång, och när klockan blef litet över midnatt, sade man farväl. Jag såg aldrig Rasputin berusad vid någon fest. Han var icke nykterist men drack inte mer än folk i allmänhet.

En sak är sann i ryktena kring honom: den makt han hade över kvinnorna. Jag såg många gånger hur damer föllo på knä inför honom och kysste hans hand. Detta skedde bl. a. en gång på en perrong, då jag hade följt honom till tåget. Han tog emot detta med ett slags självklar värdighet. Det gick naturligtvis många historier om hans hypnotiska makt. Särskilt vanligt var det att höra, att han skulle stå i kärleksförhållande till kejsarinnan. Jag frågade honom en gång rakt på sak, hur det förhöll sig med detta, och han svarade genast och öppet:

— Det kan du väl förstå, att det inte är sant. Det är den lille tronföljaren jag vill hjälpa, och jag vill stå far och mor bi med råd och dåd, när de fråga mig.

Ofta berättade han, hur han genom tal och genom strykningar med händerna kunde befria tronföljaren från smärtor, när anfallen kommo, och hur han kunde få honom att sova, vilket han var i så stort behov av. När detta hade lyckats honom, gick det en viskning genom slottet: stilla, stilla, tronföljaren sover! Tronföljaren kallade honom alltid onkel Gregorij, och kejsarparets sorg över Rasputins död var förklarlig med hänsyn till deras son, vilken nu ingen kunde hjälpa.

Tre veckor före mordet på Rasputin fick jag besök i min ateljé av två utländska officerare, som erbjödo mig en större penningssumma om jag ville förråda honom. Om de stodo i förbindelse med Jusopov, vet jag inte. Jag skulle släppa in officerarna i ateljén en dag när Ra-

sputin var där, ”men”, tillade de, ”vi vill genast säga er, att det är vår mening att skjuta honom”. Pengarna skulle jag få i förskott, och något obehag skulle jag inte ha.

I kejsartidens Ryssland var det otänkbart att anmäla en sådan sak för polisen — anmälaren skulle anses förryckt. Det enda jag kunde göra var att gå till Rasputin och varna honom. Men Rasputin, som var van vid attentat, svarade lugnt:

— Var inte rädd. Vår Herre håller sin hand över mig!

Rasputin fick mottaga många varningar. Bl. a. ryktades det att man förberedde ett attentat mot honom i adelns spelklubb. Då dessa rykten nådde kejsarinnan, for hon — klädd i rödakorssysterdräkt — endast några dagar innan han blev mördad, personligen till honom i hans våning och bönföll honom att inte lämna sitt hem. Men han endast förklarade, att intet ont kunde träffa honom.

Jag var i Rasputins hem den kväll han blev mördad i Jusopovs palats. Hur kunde mordet äga rum, så väl som han var bevakad?

Utom mig var det en del andra av husets vänner, som redan i timal hade suttit och väntat på hans hemkomst. Då vi alla började bli ängsliga, berättade hans döttrar, att Jusopov hade hämtat honom vid mörkrets inbrott. På ett eller annat sätt hade de fått honom ned för kökstrappan för att undgå detektiverna, vilka alltid uppehöll sig i stora uppgången. Jusopov hade talat om ett litet sällskap, som var församlat i hans palats. Vid tidigare besök i Rasputins hem hade Jusopov ingivit Rasputin en känsla av förtroende och trygghet. Ingen hade en tanke på att fursten kom i ond avsikt.

Vi väntade på Rasputin till över midnatt, men uppgåvo då hoppet om att få träffa honom den kvällen. Döttrarna serverade te vid samovaren, och strax därefter avlägsnade vi oss i tryckt stämning.

Ett par dagar senare läste jag i tidningarna att man funnit Rasputins lik i Nevan. Liket blev balsamerat på kejsarparets order och sedermera begravt i en av Tsarskoje Selos parker. Hela tsarfamiljen tog avsked av den döde, och både kejsarinnan och hennes döttrar lade helgonbilder i kistan. Några månader senare, efter revolutionen och tsarens abdikation, grävdes liket upp och brändes, varefter askan spreds för vinden.

En av danska målarinnan Theodora Krarups porträtt.

Viktiga ord och personer

Tsarinnan Alexandra.

[1872–1918] Rysk tsarinna från 1894 till 1917 som maka till Nikolaj II. Alexandra växte upp som tysk prinsessa och var dotterdotter till brittiska drottningen Viktoria I. Antog ryska namnet Alexandra Fjodorovna inför sitt bröllop med Nikolaj II. Dödades den 15 mars 1917 under den ryska revolutionen.

Bonjour.

En typ av tunn överrock som var den formella jackan vid sociala evenemang. En svart rock användes vid fester och andra högtidliga tillfällen medan färgade rockar enbart användes vid promenader.

Änkekejsarinnan Dagmar.

[1847–1928] Kejsarinna i Ryssland från 1881 till 1894 genom sitt giftermål med tsaren Alexander III. Växte upp som prinsessa i Danmark och hette då Marie Sophie Frederikke Dagmar av Danmark. I Ryssland blev hon känd som Maria Fjodorovna.

Ehrenrettung.

Tyskt ord som betyder ”upprättelse” eller ”rehabilitering”.

Haste, William.

[1896–1969] Dansk journalist. Arbetade på Berlingske Tidende när han avslöjade en omfattande korrupsionshärva inom rättsväsendet. Grundade senare tidningen O. M. (Okkult Magasin).

Jusupov, Felix.

[1887–1967] Rysk adelsman. Var son till en furstinna som var en av landets rikaste personer. Gifte 1914 in sig i den kejsrerliga familjen genom bröllopet med tsarens systerdotter Irina Alexandrovna. Var en av deltagarna i mordet på helaren Rasputin i december 1916. Frigavs av den nya regimen efter ryska revolutionen 1917. Flydde landet 1919 och bodde senare i bland annat USA och Frankrike.

Krarup, Theodora.

[1862–1941] Dansk konstnär. Tillbringade många år i Paris innan hon hamnade i Ryssland år 1896. Hon var en flitig anlitad porträttmålare och utförde flera verk för tsarfamiljen. Hon flyttade tillbaka till Danmark 1938.

Kung Nikita.

[1841–1921] Kung av Montenegro från 1910 till 1918. Styrde landet från 1860 som prins men utsågs till rikets första kung 1910. Levde sina sista år i landsflykt på Franska rivieran. Hans namn skrivs i dag som Nikola I.

Storfurst Nikolaj.

[1856–1929] Rysk adelsman och militär. Var storfurste och sonson till ryske tsaren Nikolaj I. Nikolaj Nikolajevitj var överbefäl-

havare över ryska armén när första världskriget bröt ut men fick sparken i september 1915. Flydde från landet i april 1919 och bodde länge på slottet Choigny i Frankrike.

Nikolajevitj, Peter.

[1864–1931] Rysk storfurste. Var sonson till tsaren Nikolaj I. Flydde från landet i april 1919.

Rasputin, Maria.

[1898–1977] Rysk lejonvärd, kokboksförfattare och fabriksarbetare. Är mest känd som dotter till den ryske helaren Rasputin. Emigrerade till väst efter ryska revolutionen 1917.

Simanovich, Aron.

[1872–1944] Rysk juvelerare. Var en av St Petersburgs mest kända juvelhandlare och hade bland annat tsaren som kund. Var också en anhängare till helaren Rasputin och skrev också om denne i sina memoarer.

Svarta system Anastasia.

[1868–1935] Rysk storfurstinna. Växte upp som prinsessa som dotter till kung Nikola I av Montenegro. Gifte sig med den ryske storfursten Nikolaj Nikolajevitj. Var en av helaren Rasputins trognaste anhängare och presenterade honom för tsarinnan Alexandra.

Svarta system Milica.

[1866–1951] Rysk storfurstinna. Växte upp som prinsessa som dotter till kung Nikola I av Montenegro. Gifte sig med den ryske storfursten Peter Nikolajevitj. Var en av helaren Rasputins trog-

naste anhängare och presenterade honom för tsarinnan Alexandra.

Tjeka.

Förkortat namn för den sovjetiska hemliga polisen som senare döptes om till GPU, NKVD och KGB. Underrättelsetjänsten grundades av Lenin redan i december 1917.